

Pokaz do wykładu z przedmiotu “Szata Roślinna” dla studentów architektury krajobrazu AR we Wrocławiu.

Wybór i układ T.J. Nowak. Skanowanie, opracowanie graficzne M. Sochacka.
Prawa autorskie zastrzeżone.

Cornus L. 1753

rodzina *Cornaceae* – Dereniowate

syn.: *Benthamia*, *Benthamida*, *Macrocarpinum*, *Svida*, *Thelycerania*

Dereń, syn.: Świdła, Świdwa

Do rodzaju należy około 45 gatunków, występujących w strefie klimatu umiarkowanego półkuli północnej, w tropikalnej Afryce i Ameryce Płd. W Polsce na stanowiskach naturalnych rośnie 1 gatunek, a uprawianych jest 26 gatunków, 5 odmian botanicznych, 1 forma i 40 odmian uprawnych. Derenie są drzewami, krzewami i bylinami (3 gatunki zielne). Liście mają sezonowe na ogół nakrzyżległe, pojedyncze, całobrzegie. Kwiaty obupłciowe, 4-krotne, drobne, w podbaldachach lub główkach, często z dużymi płatkowatymi podsadkami. Owocem jest pestkowiec, z 1 twardą pestką i mięsistą lub soczystą owocnią. Upr.: wymagania siedliskowe różne, dla różnych gatunków i odmian.

Wg H.T. Nowakowie 2002.

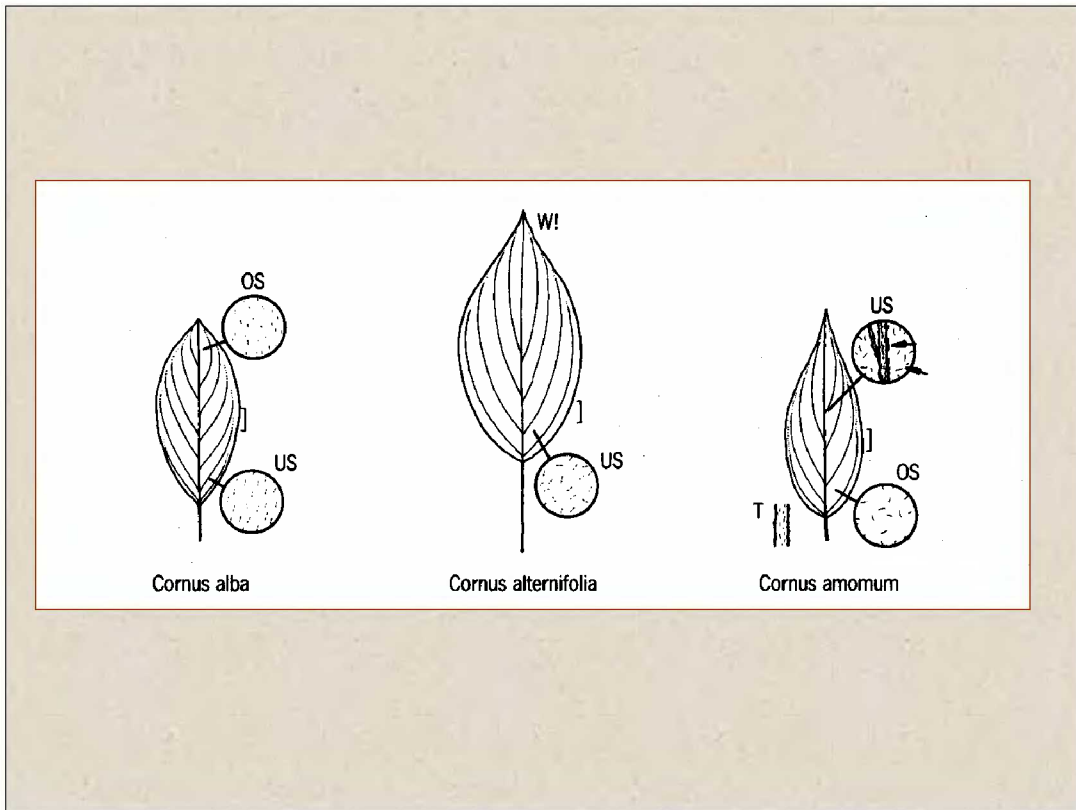

Cornus mas

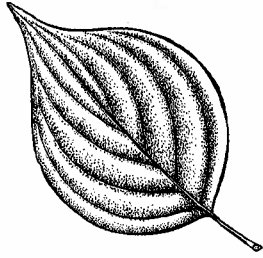
**Dereń jadalny,
dereń właściwy**

Wikipedia.

Dereń jadalny, dereń właściwy (*Cornus mas*) – pochodzi z Europy, rośnie zwłaszcza w zaroślach i na zalesionych stokach rejonów o łagodnym klimacie. Tworzy rozłożysty [krzew](#) lub małe drzewko mogące osiągnąć 3-7 m wysokości. Ma ozdobny wygląd w marcu i kwietniu, kiedy kwitnie, a także na jesieni, kiedy pojawiają się jego [owoce](#). Jest to krzew o skromnych wymaganiach, który dobrze się czuje na słońcu i w półcieniu, znosi [gleby](#) wapienne, susze i zanieczyszczone powietrze.

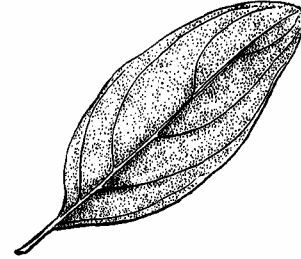
Wg Rolof A., Bärtels A., 1996.

*Na liściu derenia jadalnego
widoczne są wyraźne, łukowato
wygięte żyłki.*

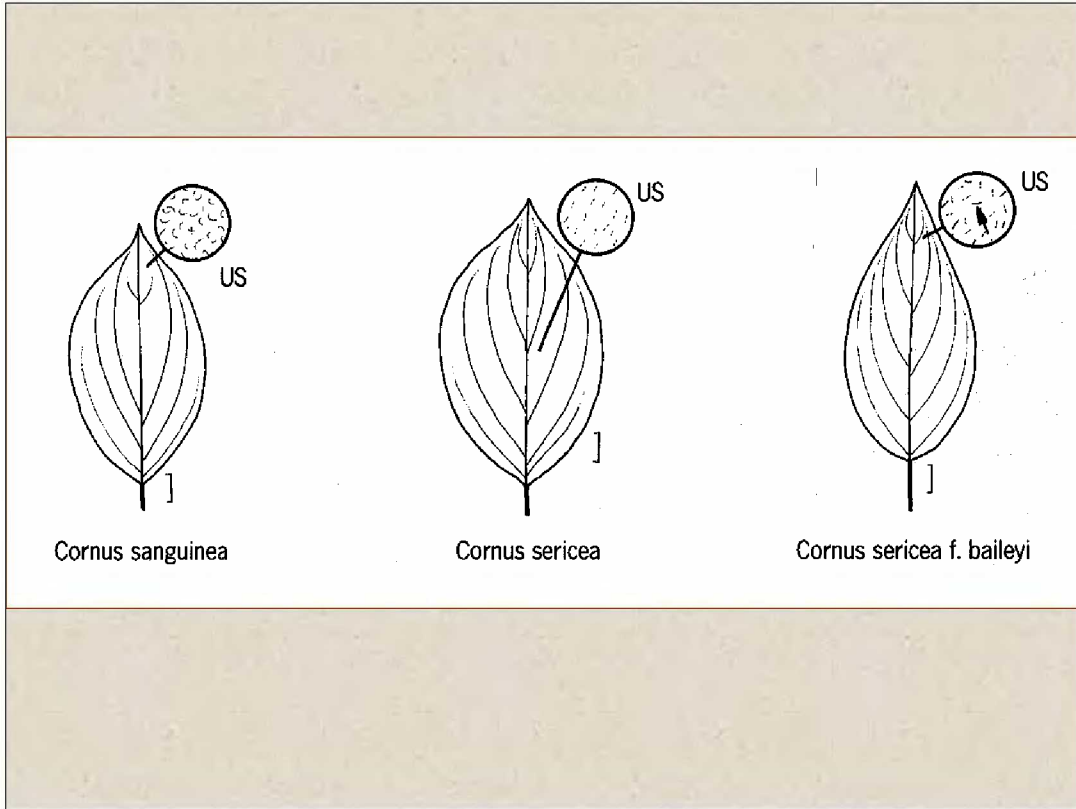

*Liście derenia świdy są
eliptyczne, na wierzchołku
zastrzone.*

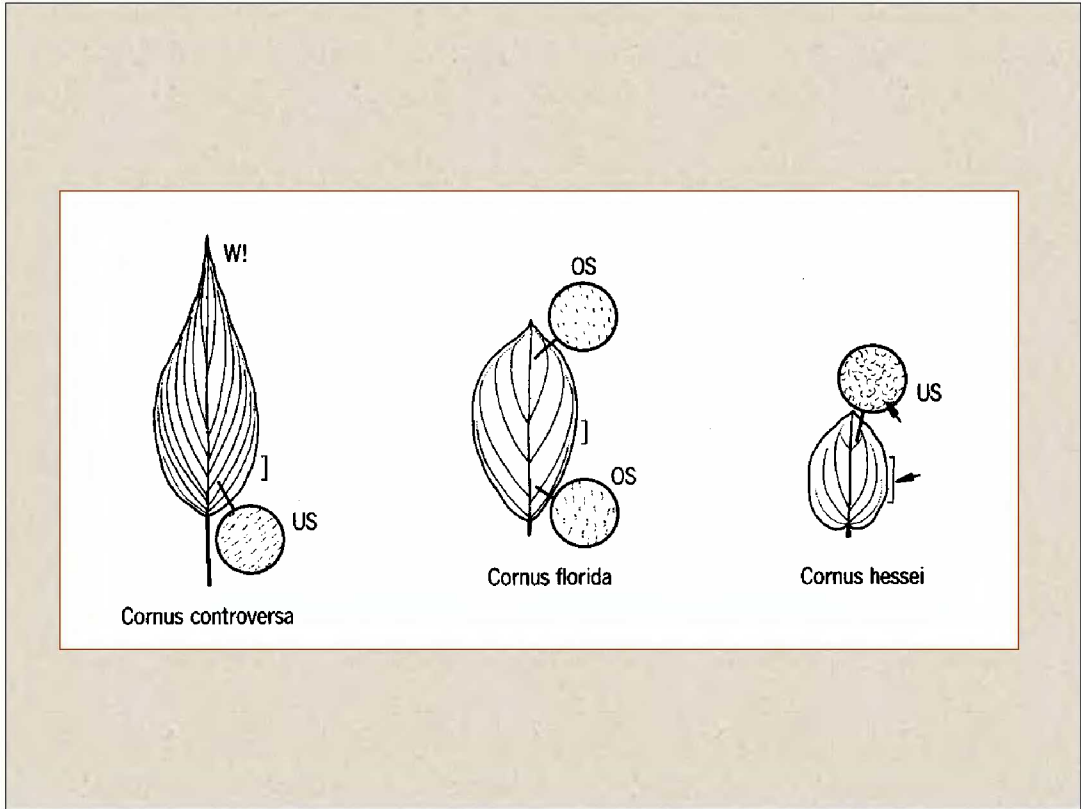

*Liście derenia główkowatego mają
słabo spiczasty wierzchołek.*

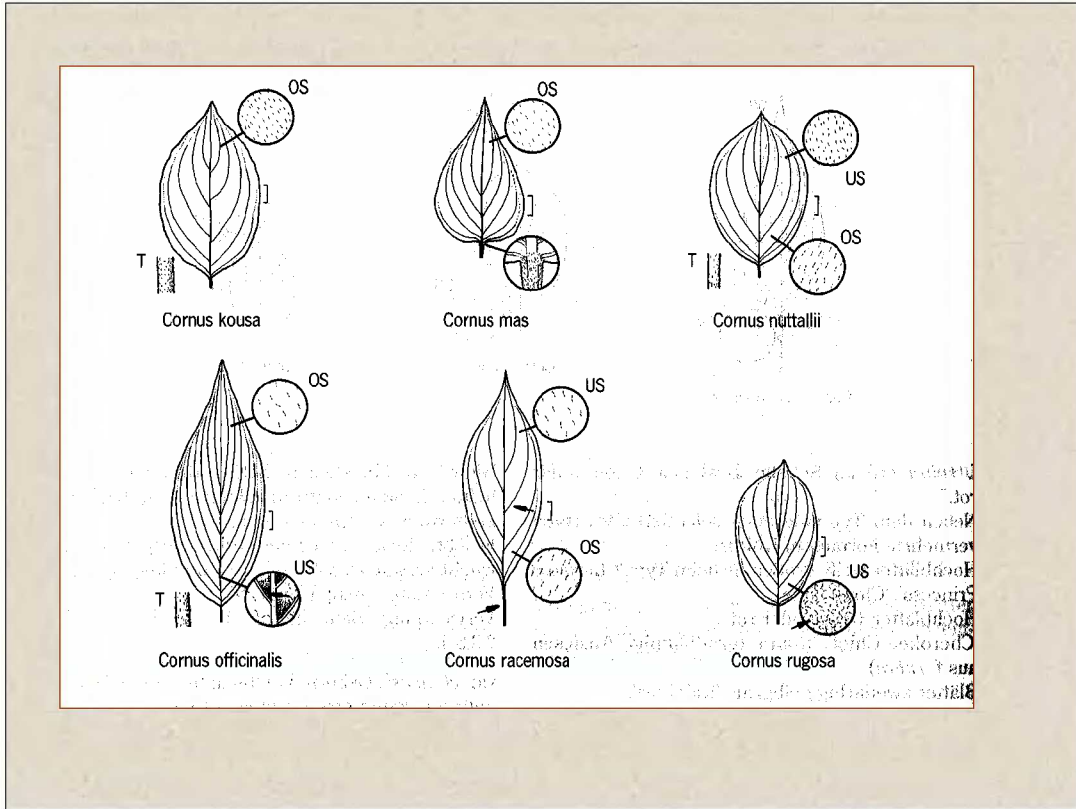
Wg Reichholf J.H., Steinbach G., 1998

Wg Rolof A., Bärtels A., 1996.

Wg Rolof A., Bärtels A., 1996.

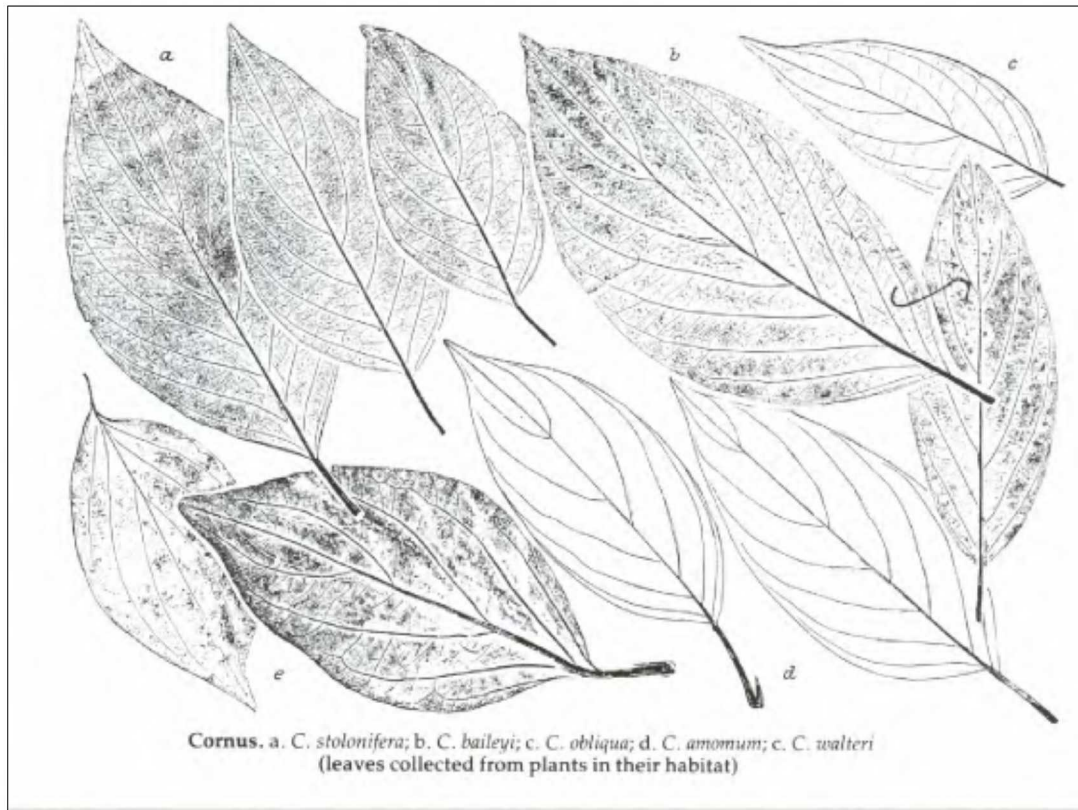
Wg Rolof A., Bärtels A., 1996.

Wg Schulz B., 1999.

Wg Schulz B., 1999.

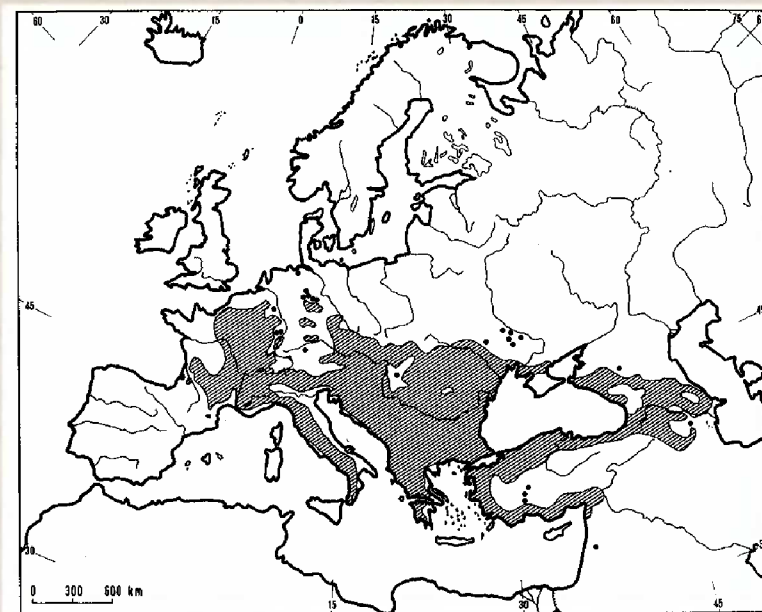

Wg Krüssmann G., 1978.

Wg Krüssmann G., 1978.

Cornus mas- występowanie

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy , syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zastrzone, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzeniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłoiste, ciężkie, bardzo twarde, doskonale do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – pld. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w pld.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Cornus mas

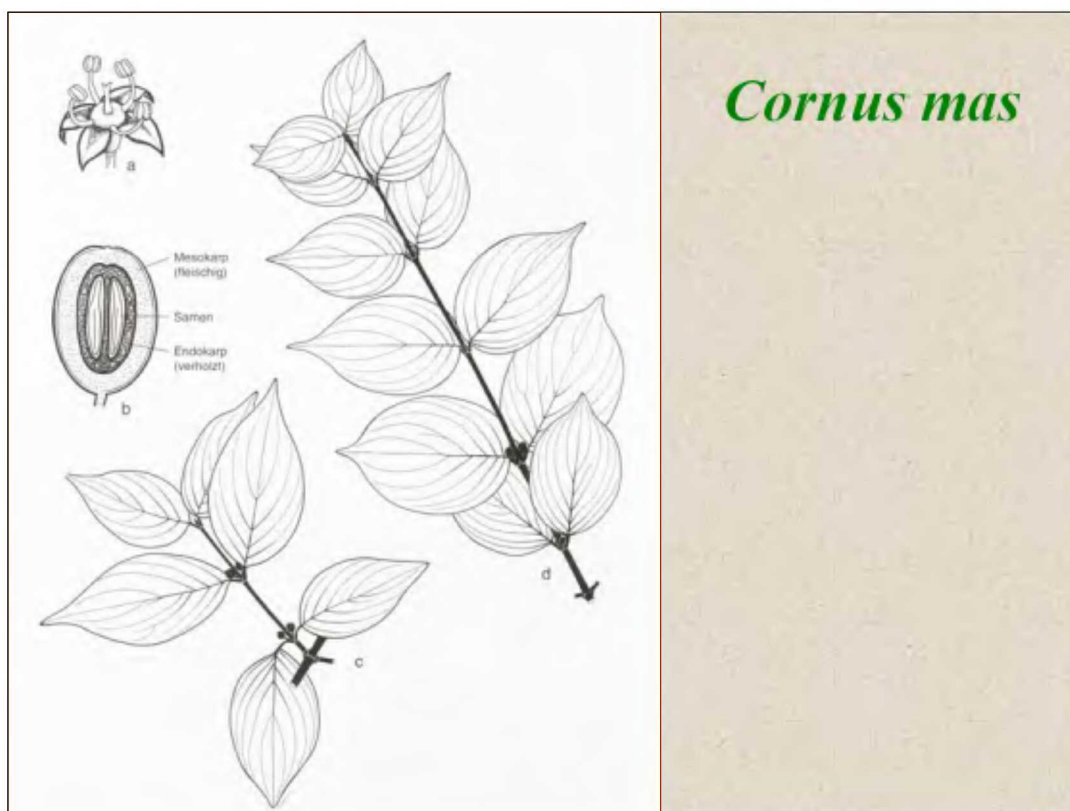
Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy, syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zaostrome, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzewaniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłoiste, ciężkie, bardzo twarde, doskonałe do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – pld. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w pld.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Cornus mas

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy, syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zastrzone, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzeniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłoiste, ciężkie, bardzo twarde, doskonałe do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – pld. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w pld.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Wg Reichholf J.H., Steinbach G., 1998

Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy, syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zastrzone, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzewaniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłoiste, ciężkie, bardzo twarde, doskonałe do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – pld. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w pld.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Cornus mas

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

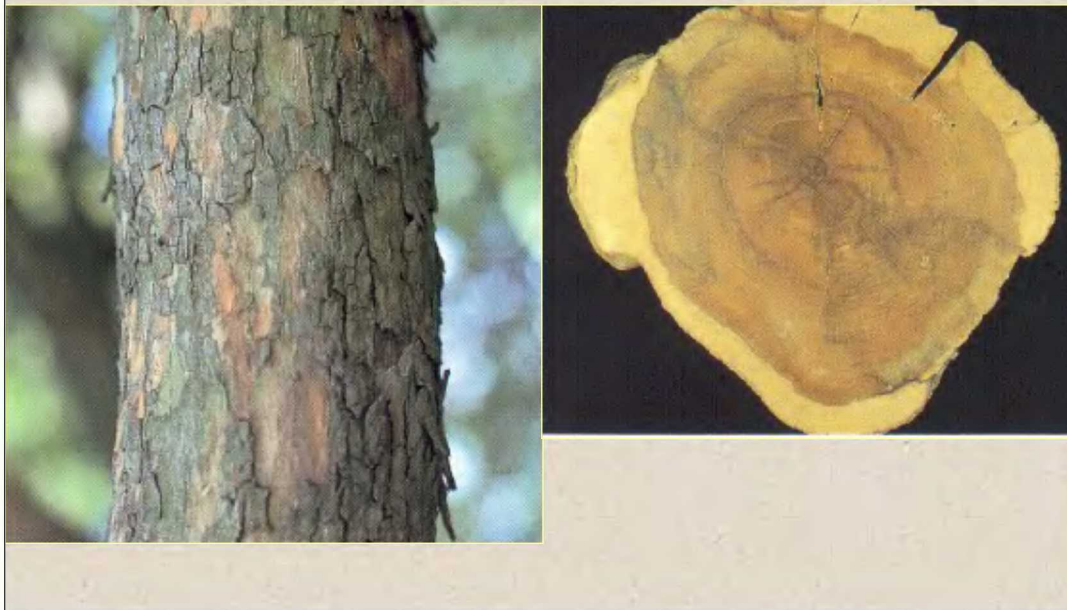
Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy, syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zaostrome, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzewaniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłojne, ciężkie, bardzo twarde, doskonałe do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – pld. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w pld.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Cornus mas

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

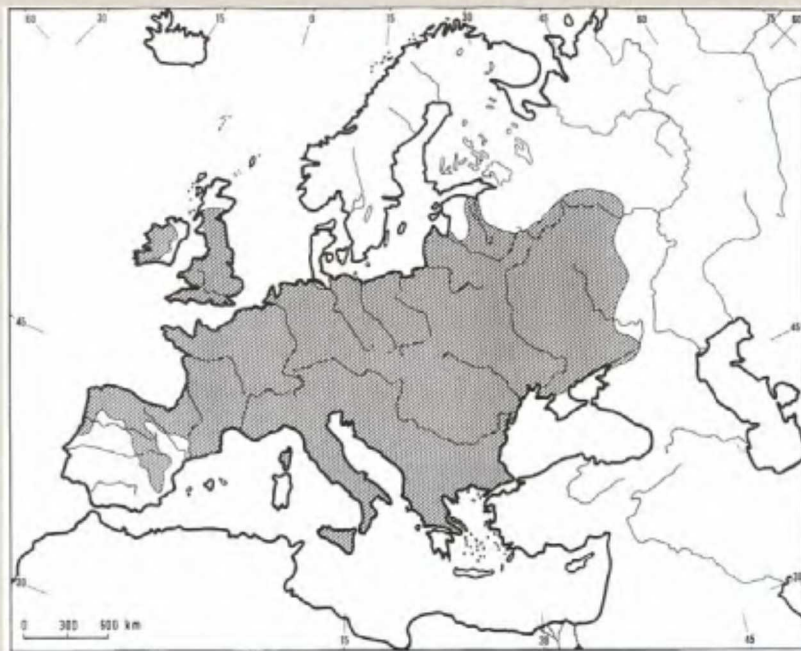
Cornus mas L. 1753

syn.: *Cornus nudiflora* Dum.Cours.?, *Cornus vernalis* Salisb. 1796, *Cornus mascula* Zorn. 1780, *Macrocarpus mas* Nakai., *Cornus praecox* Stokes 1812, *Cornus mascula* L.

Dereń właściwy, syn.: Dereń jadalny

Duży krzew lub drzewo do 8 m wysokości, o szerokiej, kulistej koronie osadzonej na niskim pniu lub rozgałęziony na kilka konarów już od ziemi. Liście sezonowe, jajowatoeliptyczne, 4–10 cm dł., zastrzone, u nasady zaokrąglone lub klinowate, z obu stron jednolicie zielone, błyszczące, pokryte włoskami; jesienią brązowoczerwone i czerwone. Kwiaty w III–IV (!), obupłciowe, miododajne, drobne, żółte, pachną. Owoce w IX–X, 1,5–2 cm dł., elipsoidalne, z dużą pestką, początkowo jasnoczerwone, po dojrzewaniu ciemnoczerwone, wiśniowe, szkarłatne, jadalne – smaczne. Drewno równosłoiste, ciężkie, bardzo twarde, doskonałe do toczenia – „Słój dereńowy ma twardość żelaza” (Wodzicki 1818). Wyst.: od środ. Francji do Krymu – płd. Czechy i Słowacja, Ukraina, Płw. Bałkański, Kaukaz i Turcja (Anatolia). Upr.: całkowicie wytrzymały na mrozy; wymagania glebowe przeciętne, ale lubi gleby wapienne, żyzne, próchnicze, głębokie i przepuszczalne; znosi ocienienie, ale wtedy słabo kwitnie i owocuje. Bardzo wytrzymały na suszę i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Cięty na wiosnę „płacze”. Zast.: od wieków dereń znany jest jako wyśmienity krzew owocowy, ale także może być stosowany na szpalery, formowane żywopłoty i w zadrzewieniach krajobrazowych, szczególnie w płd.-wsch Polsce. Warto wiedzieć: z przejrzalnych owoców, zebranych z „ziemi” (opadają stopniowo), otrzymuje się wyśmienite nalewki (dereńówka), wina i konfitury zaś zakiszone,

Cornus sanguinea

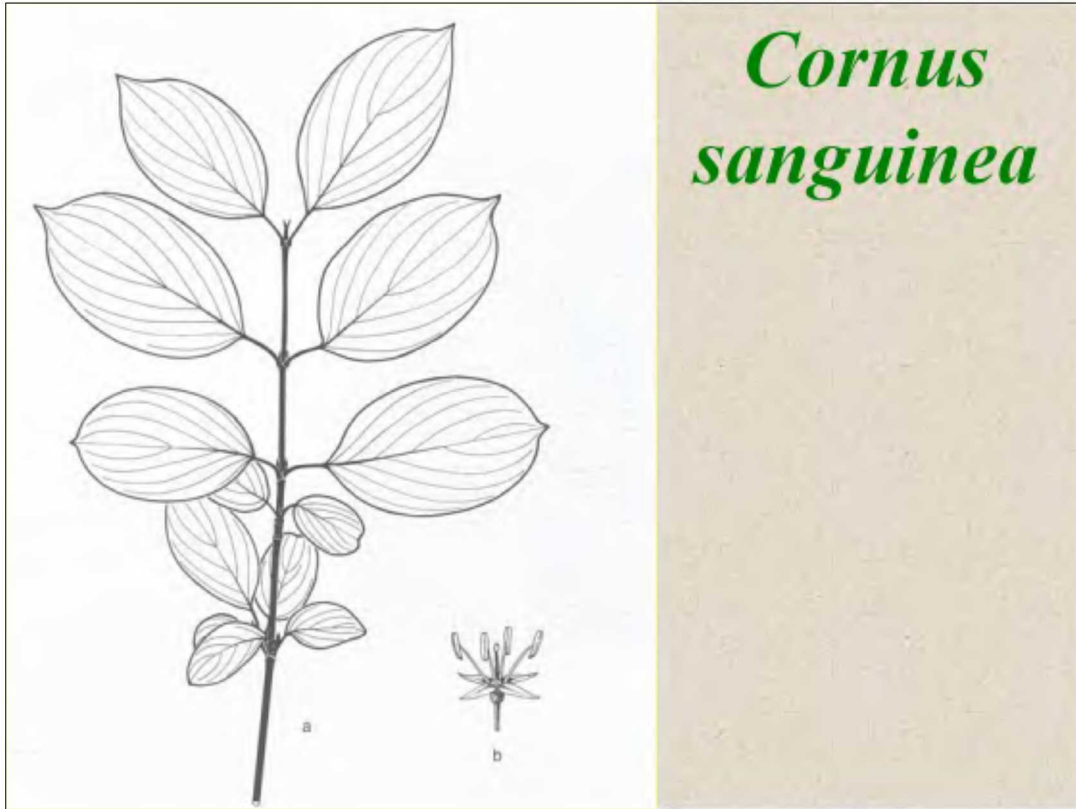

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Cornus sanguinea

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Cornus sanguinea

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Cornus sanguinea

Wg Reichholf J.H., Steinbach G., 1998

Cornus sanguinea

Wg Schütt P., Schuck H.J, Roloff A., Lang U.M., 1991-2002.

Rodzina <i>CORNACEAE</i>	Gatunek <i>Cornus controversa</i>	Autor Hemsley
<p>DEREŃ PAGODOWY</p> <p>Liście jajowate lub eliptyczne, dl. do 15 cm i szer. 7,5 cm, całobrzegie, na wierzchołku zaostrome, górą lśniące, ciemnozielone, nagie, dołem niebieskozielone, skupione na końcach pędów; jesienią purpurowe; ogonki liściowe długie, cienkie. Kora gładka, szara, na starszych pniach spękana. Kwiaty w pierwszej połowie lata; niepozorne, kremowobiałe, zebrane w spłaszczone podbaldachy o śr. do 15 cm, ustawione wzdłuż charakterystycznie ułożonych pędów; korona 4-płatkowa. Owoce (pestkowce) drobne, okrągławe, niebieskoczarne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • POCHODZENIE Wsch. część Azji. • WYSTĘPOWANIE Lasy, zarośla. • UWAGA <i>C. controversa</i> oraz znacznie mniejszy od niego <i>C. alternifolia</i> (zob. s. 133) to jedyni przedstawiciele dereni, u których liście są ustawione prawie naprzemianległe, a nie naprzeciwległe. W Japonii drewno derenia pagodowego używane jest do wyrobu lalek. Znany także jako derień drzewiasty. 		
<p>drobne kwiaty zebrane w duże podbaldachy</p> <p>niebieskawą dolną powierzchnią liścia</p> <p>szereko, białe obrzeżone liście</p> <p>Δ <i>CORNUS CONTROVERSA</i></p> <p>'VARIEGATA' Δ Odmiana wolno rosnąca o atrakcyjnych liściach.</p>		
Wysokość 20 m	Korona Szeroko rozpostarta	Trwałość liści Sezonowe
		Typ liścia

Wg Coombes A.J. 1996.

Cornus controversa Hemsl. 1909

syn.: *Cornus brachypoda* Miq. 1865 non C.A.Mey. 1845, *Cornus brachypoda* K.Koch non C.A.Mey, *Cornus macrophylla* Wall. 1829 p.p. non Wall. 1820, *Cornus sanguineum* Thunb. 1784 non L. 1753, *Swida controversa* (Hemsl.) Soják

Dereń pagodowy, syn.: Dereń drzewiasty

Drzewo w uprawie 10–12 m wysokości, w ojczyźnie do 15–20 m, podobne do *C. alternifolia* (wyższe i z pędami pokrytymi jasnym nalotem), z gałęziami poziomo i szeroko rozpostartymi, na końcach wzniesionymi ku górze, ułożonymi w okółkach, w regularne, wyraźne piętra, rośnie szybko. Liście 7–15 cm skrzytoległe (!) z większą liczbą nerwów (6–9 par), spodem także sinawe, włoski ułożone w jednym kierunku; w jesieni pomarańczowe i czerwone. Kwiaty w V–VI, w większych kwiatostanach, 6–12 cm śred. (Seneta 1994). Owoce niebieskoczarne. Drewno twarde i ciężkie. Wyst.: wsch. Azja, Japonia, Chiny, Płw. Koreański, Sachalin. Upr.: mroz. (–29 °C); nie jest wymagający w stosunku do gleby, rośnie dobrze w słońcu i półcieniu. Zast.: małe drzewo o wyjątkowo oryginalnym, charakterystycznym pokroju, podobnym do chińskiej pagody oraz dekoracyjnych kwiatach i ładnie przebarwiających się jesienią liściach. Zaleca się sadzić pojedynczo dla wyeksponowania ładnego pokroju. Wg H.T. Nowakowie 2002.

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Cornus controversa Hemsl. 1909

syn.: *Cornus brachypoda* Miq. 1865 non C.A.Mey. 1845, *Cornus brachypoda* K.Koch non C.A.Mey, *Cornus macrophylla* Wall. 1829 p.p. non Wall. 1820, *Cornus sanguineum* Thunb. 1784 non L. 1753, *Swida controversa* (Hemsl.) Soják

Dereń pagodowy, syn.: Dereń drzewiasty

Drzewo w uprawie 10–12 m wysokości, w ojczyźnie do 15–20 m, podobne do *C. alternifolia* (wyższe i z pędami pokrytymi jasnym nalotem), z gałęziami poziomo i szeroko rozpostartymi, na końcach wzniesionymi ku górze, ułożonymi w okółkach, w regularne, wyraźne piętra, rośnie szybko. Liście 7–15 cm skrzyteległe (!) z większą liczbą nerwów (6–9 par), spodem także sinawe, włoski ułożone w jednym kierunku; w jesieni pomarańczowe i czerwone. Kwiaty w V–VI, w większych kwiatostanach, 6–12 cm śred. (Seneta 1994). Owoce niebieskoczarne. Drewno twarde i ciężkie. Wyst.: wsch. Azja, Japonia, Chiny, Płw. Koreański, Sachalin. Upr.: mroz. (–29 °C); nie jest wymagający w stosunku do gleby, rośnie dobrze w słońcu i półcieniu. Zast.: małe drzewo o wyjątkowo oryginalnym, charakterystycznym pokroju, podobnym do chińskiej pagody oraz dekoracyjnych kwiatach i ładnie przebarwiających się jesienią liściach. Zaleca się sadzić pojedynczo dla wyeksponowania ładnego pokroju. Wg H.T. Nowakowie 2002.

Wg Bärtels A., 1991.

Cornus controversa 'Variegata' Barbier 1896 {Japonia ?/szkółki Barbiera <1870/1896}

syn.: *Cornus brachypoda variegata* Barbier 1896

Dereń pagodowy 'Variegata', syn.: Dereń pagodowy odm. białobrzega

Odmiana prawie identyczna jak gatunek, o pędach piętrowo ułożonych, ale ma liście wyraźnie biało obrzeżone i wolniejszy wzrost. Podobna do *C. alternifolia* 'Argentea', która ma jednak liście klinowate u nasady. Upr.: odmiana delikatniejsza od gatunku, prawdopodobnie dost. mroz. (-23 °C). Odmiana o wyjątkowo pięknym pokroju, w okresie wegetacji z daleka prawie biała. Do Europy została sprowadzona w 1870 r., prawdopodobnie z Japonii, przez angielską szkółkę Veitcha.

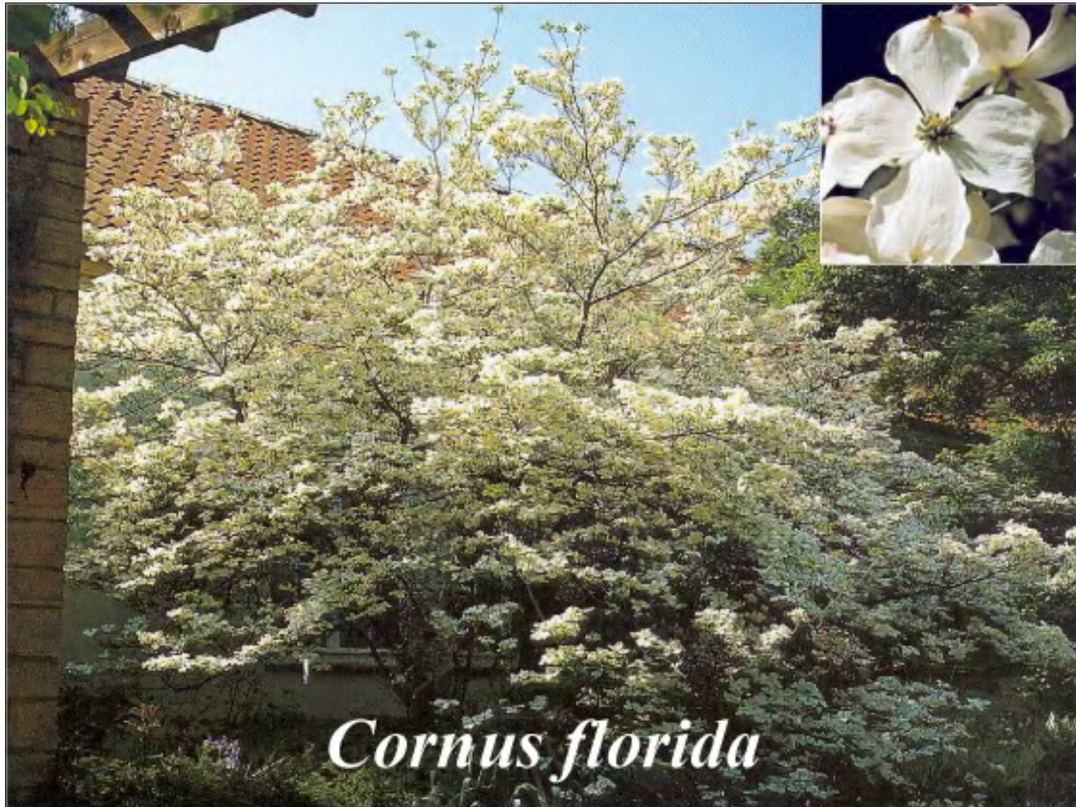
Wg Coombes A.J. 1996.

Cornus florida L. 1753

syn.: *Cornus candidissima* Mill., *Cynoxylon floridum* (L.) Raf. ex B.D.Jacks., *Benthamidia florida* (L.) Spach

Dereń kwiecisty

Krzew lub niewielkie drzewo, w ojczyźnie do 10–15 m wysokości. Pędy roczne często z białawym nalotem, starsze brązowe. Liście sezonowe, od eliptycznych do okrągławych, 8–15 cm dł., z góry ciemnozielone, błyszczące, spodem białawe; jesienią czerwone i fioletowe. Kwiaty w V, małe, zielonkawe lub żółtawe, z 4 dużymi, białymi lub różowymi, płatkowatymi podsadkami 4–5 cm dł. (!). Owoce u nas nie wykształcają się – są wydłużone, około 1 cm dł., czerwone, nie zrośnięte, skupione w gęste owocostany. Wyst.: Ameryka Płn. – wsch. i pld. USA po Meksyk i Ontario w Kanadzie. Upr.: w zależności od pochodzenia od dost. mroz. (–23 °C) do mroz. (–29 °C); „grymaśny” w kwitnieniu, ale piękny gdy kwitnie i przebarwia się jesienią.

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Cornus florida L. 1753

syn.: *Cornus candidissima* Mill., *Cynoxylon floridum* (L.) Raf. ex B.D.Jacks.,
Benthamidia florida (L.) Spach

Dereń kwiecisty

Krzew lub niewielkie drzewo, w ojczyźnie do 10–15 m wysokości. Pędy roczne często z białawym nalotem, starsze brązowe. Liście sezonowe, od eliptycznych do okrągławych, 8–15 cm dł., z góry ciemnozielone, błyszczące, spodem białawe; jesienią czerwone i fioletowe. Kwiaty w V, małe, zielonkawe lub żółtawe, z 4 dużymi, białymi lub różowymi, płatkowatymi podsadkami 4–5 cm dł. (!). Owoce u nas nie wykształcają się – są wydłużone, około 1 cm dł., czerwone, nie zrośnięte, skupione w gęste owocostany. Wyst.: Ameryka Płn. – wsch. i płd. USA po Meksyk i Ontario w Kanadzie. Upr.: w zależności od pochodzenia od dost. mroz. (–23 °C) do mroz. (–29 °C); „grymaśny” w kwitnieniu, ale piękny gdy kwitnie i przebarwia się jesienią.

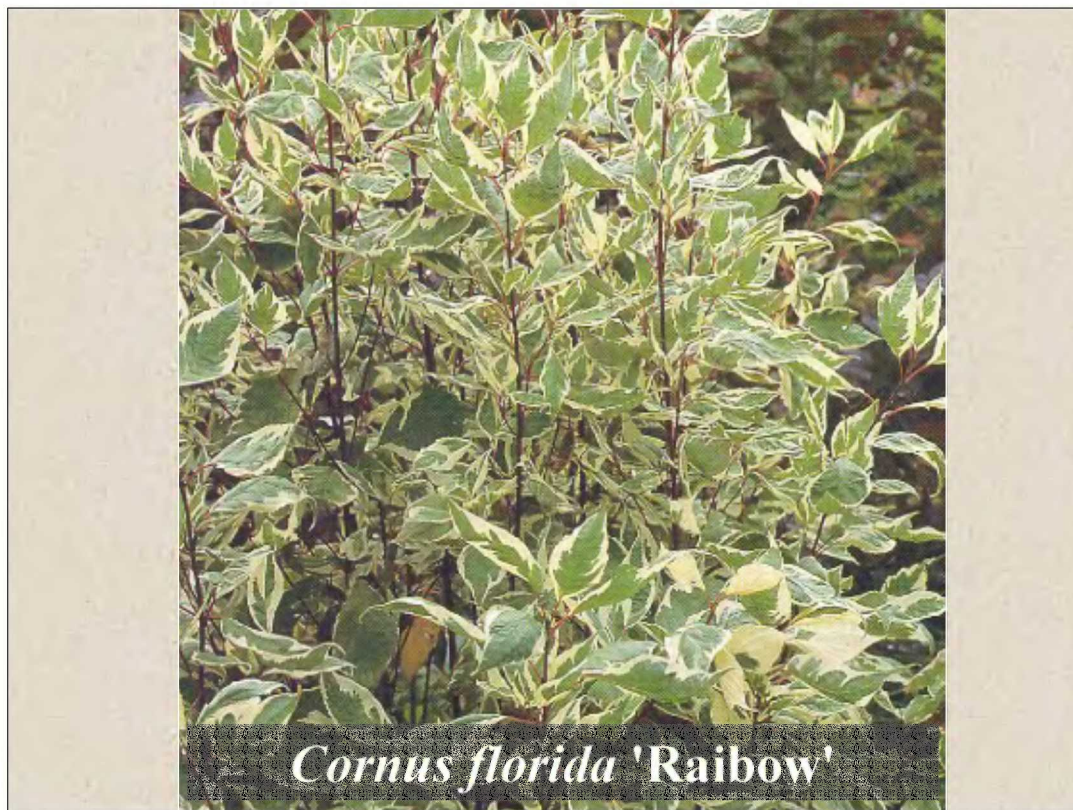
Wg. Dirr M.A., 1999

Cornus florida L. 1753

syn.: *Cornus candidissima* Mill., *Cynoxylon floridum* (L.) Raf. ex B.D.Jacks.,
Benthamidia florida (L.) Spach

Dereń kwiecisty

Krzew lub niewielkie drzewo, w ojczyźnie do 10–15 m wysokości. Pędy roczne często z białawym nalotem, starsze brązowe. Liście sezonowe, od eliptycznych do okrągławych, 8–15 cm dł., z góry ciemnozielone, błyszczące, spodem białawe; jesienią czerwone i fioletowe. Kwiaty w V, małe, zielonkawe lub żółtawe, z 4 dużymi, białymi lub różowymi, płatkowatymi podsadkami 4–5 cm dł. (!). Owoce u nas nie wykształcają się – są wydłużone, około 1 cm dł., czerwone, nie zrośnięte, skupione w gęste owocostany. Wyst.: Ameryka Płn. – wsch. i płd. USA po Meksyk i Ontario w Kanadzie. Upr.: w zależności od pochodzenia od dost. mroz. (–23 °C) do mroz. (–29 °C); „grymaśny” w kwitnieniu, ale piękny gdy kwitnie i przebarwia się jesienią.

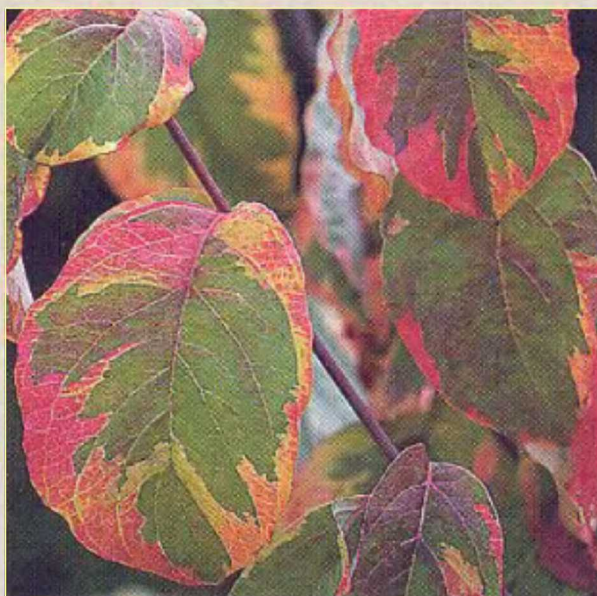

Wg Hillier, 1995.

Cornus florida 'Rainbow' {J.D. Schmidt <1967/1967}

Dereń kwiecisty 'Rainbow', syn.: Dereń kwiecisty odm. Tęcza

Krzew do 3 × 2,5 m wysokości, wyprostowany i zwarty, rośnie silnie. Liście sezonowe, ciemnozielone, żółto obrzeżone; jesienią wielobarwne – intensywnie żółte, czerwone, fioletowe, czerwono purpurowe ze szkarłatnymi brzegami. Podsadki białe. Podobny do *C. florida* 'Hohman's Gold'. Upr.: mrozoodporność niedostateczna u nas poznana, prawdopodobnie dost. mroz. (-23 °C); odmiana tylko w 1 kolekcji.

Cornus florida 'Rainbow'

Wg Hillier, 1995.

Cornus florida 'Rainbow' {J.D. Schmidt <1967/1967}

Dereń kwiecisty 'Rainbow', syn.: Dereń kwiecisty odm. Tęcza

Krzew do 3 × 2,5 m wysokości, wyprostowany i zwarty, rośnie silnie. Liście sezonowe, ciemnozielone, żółto obrzeżone; jesienią wielobarwne – intensywnie żółte, czerwone, fioletowe, czerwono purpurowe ze szkarłatnymi brzegami. Podsadki białe. Podobny do *C. florida* 'Hohman's Gold'. Upr.: mrozoodporność niedostatecznie u nas poznana, prawdopodobnie dost. mroz. (-23 °C); odmiana tylko w 1 kolekcji.

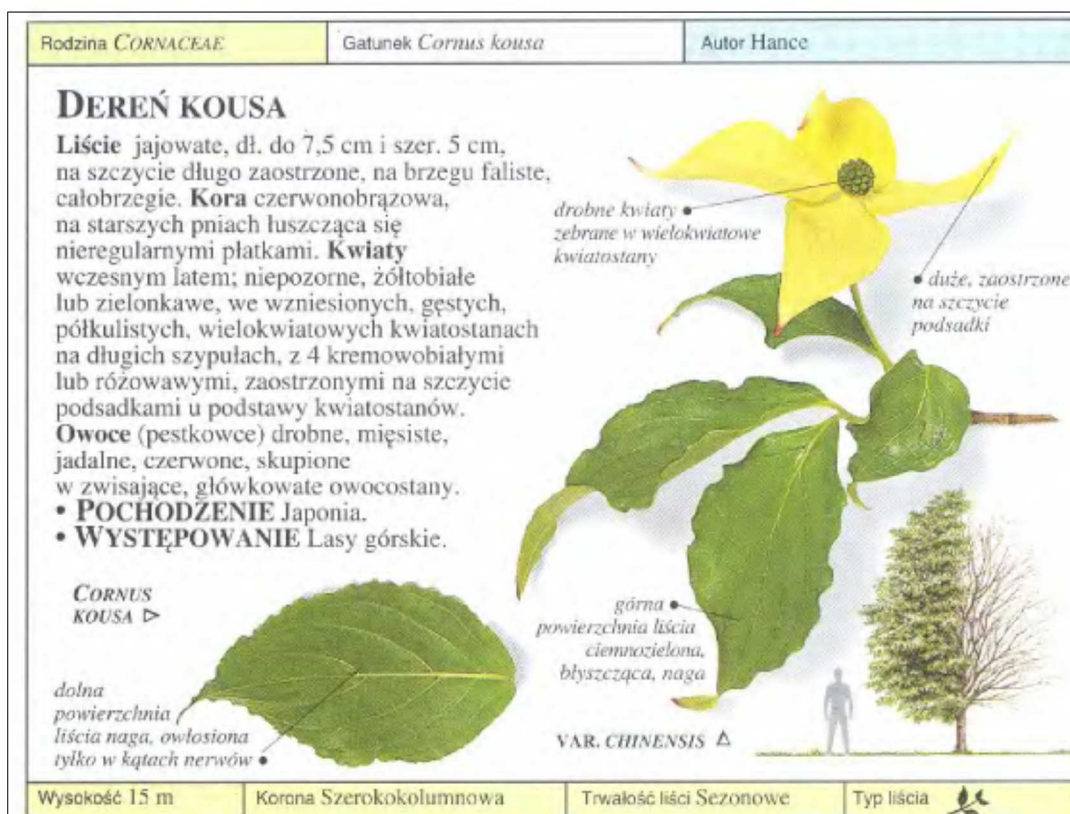
Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Cornus florida f. *rubra* (Weston) Schelle 1915

syn.: *Cornus florida* 'Rubra', *Cornus florida* var. *rubra* Weston 1770

Dereń kwiecisty f. czerwona

Odmiana prawie identyczna jak gatunek, ale ma podsadki różowe lub czerwone. Forma występuje dość często wraz z typem na stanowisku naturalnym. Upr.: mrozoodporność niedostatecznie u nas poznana, prawdopodobnie od dost. mroz. (-23 °C) do zad. mroz. (-26 °C).

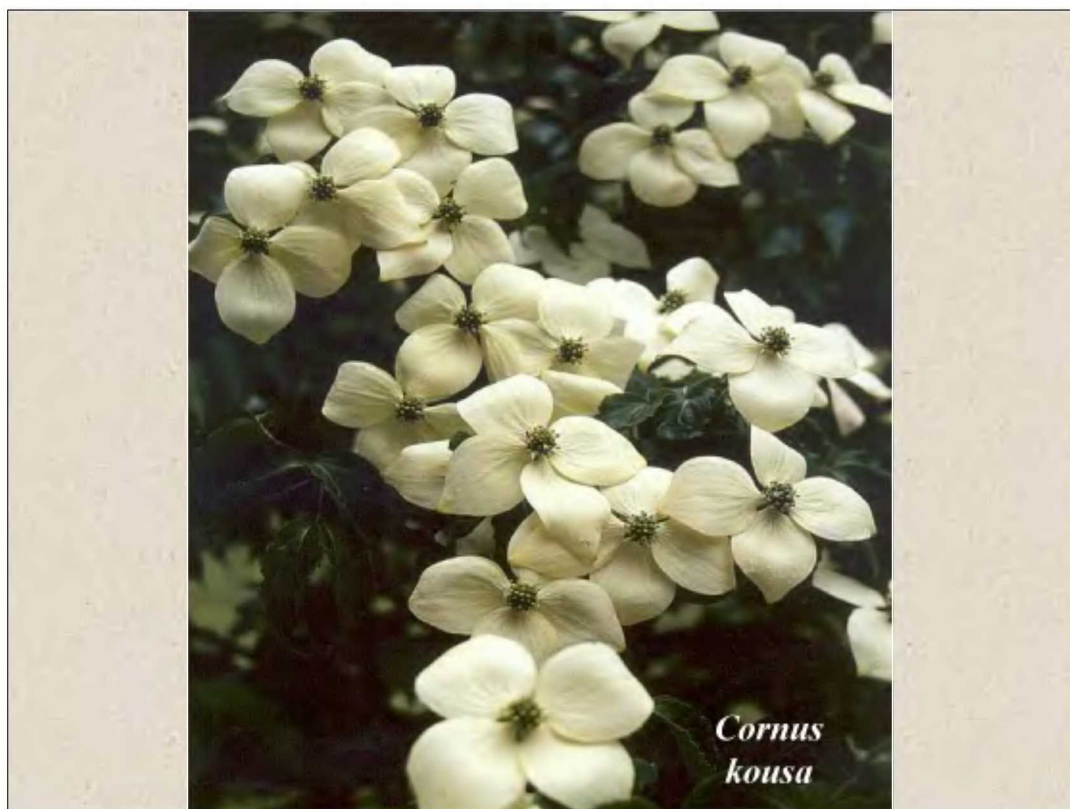
Wg Coombes A.J. 1996.

Cornus kousa (F. Buerger ex Miq.) Hance 1873

syn.: *Benthamia japonica* Siebold et Zucc., *Benthamidia japonica* (Siebold et Zucc.) Hara, *Benthamidia kousa* (Hance) Nakai, *Cornus japonica* Koehne., *Cornus japonica* G. Don 1834 non Thunb., *Cornus japonica* Koehne, *Dendrobenthamia japonica* Hutch

Dereń kousa

Zwarty krzew o pędach wzniesionych, w ojczyźnie drzewo do 7 m wysokości. Liście sezonowe, 5–10 (12) cm dł., szerokoeliptyczne, czasem prawie okrągłe, krótko zaokrąglone, z wierzchu ciemnozielone, spodem bladozielone i często z dużymi, rdzawymi kępkami włosków w kątach nerwów; jesienią szkarłatnoczerwone. Kwiaty w VI, w główkach z dużymi, do 5 cm dł., eliptycznymi, białymi podsadkami. Owoce drobne pestkowce zrosnięte w kulistą główkę dojrzewają w IX–X i są mięsiste, ciemnoróżowe, do 1,5–2,5 cm śred., na długim trzonku, podobne do truskawek i jadalne, ale niezbyt smaczne – mączyste i mdłe. Wyst.: Japonia, Płw. Koreański, Chiny. Upr.: mroz. (–29 °C), najbardziej wytrzymały na niskie temperatury gatunek derenia „wielkokwiatowego”. Dobrze rośnie w zach. i śr. Polsce, ale w surowe zimy częściowo przemarza. Udaje się nawet na suchej, piaszczystej glebie, zarówno w pełnym słońcu, jak i w półcieniu. Zast.: rzadko spotykany krzew, ładny w okresie kwitnienia i jesienią. Wg H.T. Nowakowie 2002.

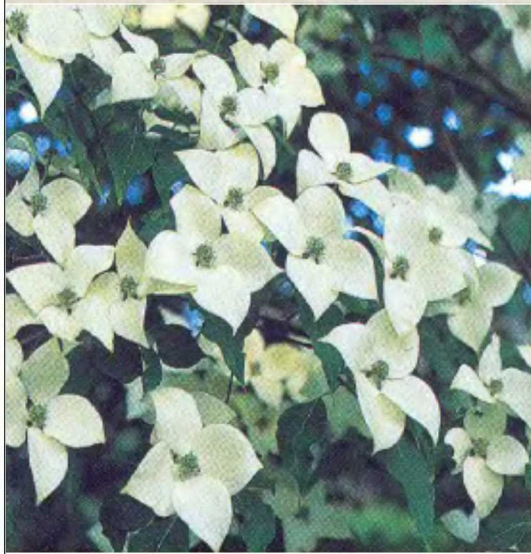
Wg Tumiłowicz J., Banaszczak P., 2000.

Cornus kousa (F. Buerger ex Miq.) Hance 1873

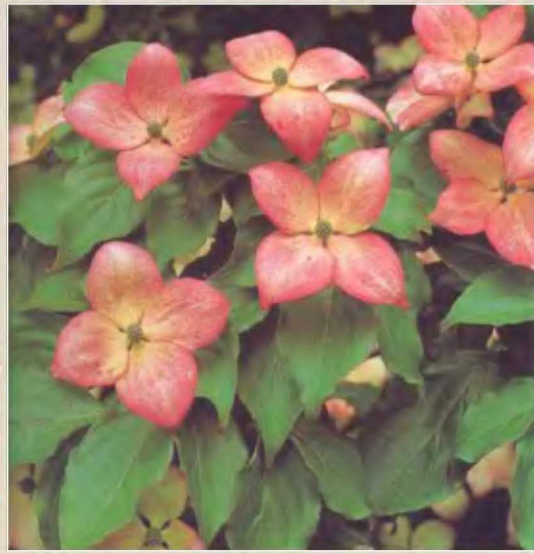
syn.: *Benthamia japonica* Siebold et Zucc., *Benthamidia japonica* (Siebold et Zucc.) Hara, *Benthamidia kousa* (Hance) Nakai, *Cornus japonica* Koehne., *Cornus japonica* G. Don 1834 non Thunb., *Cornus japonica* Koehne, *Dendrobenthamia japonica* Hutch

Dereń kousa

Zwarty krzew o pędach wzniesionych, w ojczyźnie drzewo do 7 m wysokości. Liście sezonowe, 5–10 (12) cm dł., szerokoeliptyczne, czasem prawie okrągłe, krótko zaokrąglone, z wierzchu ciemnozielone, spodem bladozielone i często z dużymi, rdzawymi kępkami włosków w kątach nerwów; jesienią szkarłatnoczerwone. Kwiaty w VI, w główkach z dużymi, do 5 cm dł., eliptycznymi, białymi podsadkami. Owoce drobne pestkowce zrosnięte w kulistą główkę dojrzewają w IX–X i są mięsiste, ciemnoróżowe, do 1,5–2,5 cm śred., na długim trzonku, podobne do truskawek i jadalne, ale niezbyt smaczne – mączyste i mdłe. Wyst.: Japonia, Płw. Koreański, Chiny. Upr.: mroz. (–29 °C), najbardziej wytrzymały na niskie temperatury gatunek derenia „wielkokwiatowego”. Dobrze rośnie w zach. i śr. Polsce, ale w surowe zimy częściowo przemarza. Uduje się nawet na suchej, piaszczystej glebie, zarówno w pełnym słońcu, jak i w półcieniu. Zast.: rzadko spotykany krzew, ładny w okresie kwitnienia i jesienią. Wg H.T. Nowakowie 2002.

Cornus kousa var. *chinensis*
'China Girl'

Cornus kousa var. *chinensis*
'Satomi'

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Rodzina <i>CORNACEAE</i>	Gatunek <i>Cornus nuttallii</i>	Autor Audubon
--------------------------	---------------------------------	---------------

DEREŃ NUTTALLA

Liście eliptyczne lub odwrotnie jajowate, dl. do 15 cm i szer. 7,5 cm, na szczycie zastrzone, całobrzegie, górą ciemnozielone, prawie nagie, dołem za młodu owłosione; jesienią żółte lub rzadziej czerwone. **Kora** szara i gładka, z kilkoma jasnymi pasmami, płytko brudowana u podstawy pnia. **Kwiaty** późną wiosną; drobne, zebrane w gęste, półkuliste, wzniesione, wielokwiatowe kwiatostany; u ich podstawy 4 do 7 dużych podsadek dl. do 7,5 cm, kremowobiałych, później białych lub białych o odcieniu różowym. **Owoce** drobne, czerwone, skupione w półkuliste, zbite owocostany, po dojrzeniu rozdzielające się.

- **POCHODZENIE** Zach. część Ameryki Płn.
- **WYSTĘPOWANIE** Lasy na obszarach nizinnych i w górach w południowej części zasięgu.

duże podsadki

liczne, zielonkawe kwiaty

kwiaty pojawiają się równocześnie z liśćmi

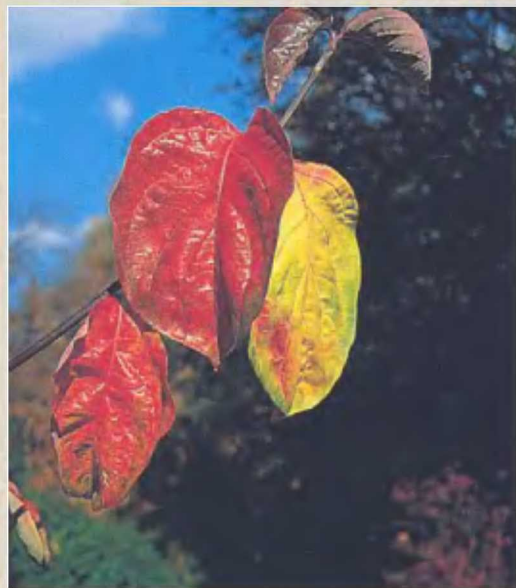
liście mogą przebarwiać się na czerwono

Wysokość 25 m	Korona Szerokostożkowa	Trwałość liści Sezonowe	Typ liścia
---------------	------------------------	-------------------------	------------

Wg Coombes A.J. 1996.

Cornus
'Eddie's White Wonder'

Cornus nuttallii

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

Cornus nuttallii 'Ascona'

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

DERENIOWATE (*CORNACEAE*)

RODZINA obejmuje około 12 rodzajów i 100 gatunków drzew i krzewów o liściach opadających na zimę lub zimozielonych. Należą do niej między innymi derenie (*Cornus*, zob. s. 133–138). Wię-

kszość gatunków jest spotykana w strefie umiarkowanej na półkuli północnej. Liście są zwykle naprzeciwległe, kwiaty drobne, zebrane w kwiatostany – u podstawy występują niekiedy duże podsadki.

Rodzina <i>CORNACEAE</i>	Gatunek <i>Cornus alternifolia</i>	Autor Linnaeus f.
<p>DEREŃ SKRĘTOLISTNY ▽ <i>CORNUS ALTERNIFOLIA</i> 'ARGENTEA' ▷</p> <p>Liście eliptyczne dł. do 12 cm i szer. 6 cm, dołem niebieskawe i owłosione. Kora na starszych pniach brzdowana. Kwiaty początek lata; kremowe, w podbaldachach. Owoce (pestkowce) niebieskoczarne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • POCHODZENIE Wsch. część Ameryki Płn. • WYSTĘPOWANIE Lasy i zarośla. • UWAGA Znany także jako dereń naprzemianlistny. 		
<p>• liście kremowo obrzeżone</p> <p>• gładki, zielony brzeg liścia</p>		
Wysokość 6 m	Korona Szeroko rozpostarta	Trwałość liści Sezonowe
		Typ liścia

Wg Coombes A.J. 1996.

Cornus alternifolia L. f. 1781

syn.: *Cornus alterna* Marshall, *Cornus plicata* Tausch., *Swida alternifolia* (L.f.) Small. 1903

Dereń skrętolistny, syn.: Dereń naprzemianlistny

Wysoki krzew lub małe drzewo do 9 m wysokości, często wielopniowe, z gałęziami poziomo rozpostartymi i ułożonymi w odległych od siebie piętach, rośnie dość szybko. Pędy zielonkawe, nagie, bez nalotu. Liście sezonowe, skrętogle (!), 6–12 cm dł., z wierzchu ciemnozielone, błyszczące, od spodu sinawe i pokryte włoskami ułożonymi w różnych kierunkach; ogonki liściowe do 5 cm dł. Kwiaty w V–VI, kremowobiałe; zebrane w luźnych baldachogronach do 6 cm śred. Owoce 6 mm śred., niebieskawoczarne z nalotem, na czerwonych szypułkach. Wyst.: wsch. Ameryka Płn. Upr.: b. mroz. (>–29 °C), lubi gleby wilgotne i stanowisko słoneczne. Zast.: oryginalne drzewo o delikatnym, nieco „pagodowym” pokroju. Winno być sadzone pojedynczo dla wyeksponowania ładnego pokroju.

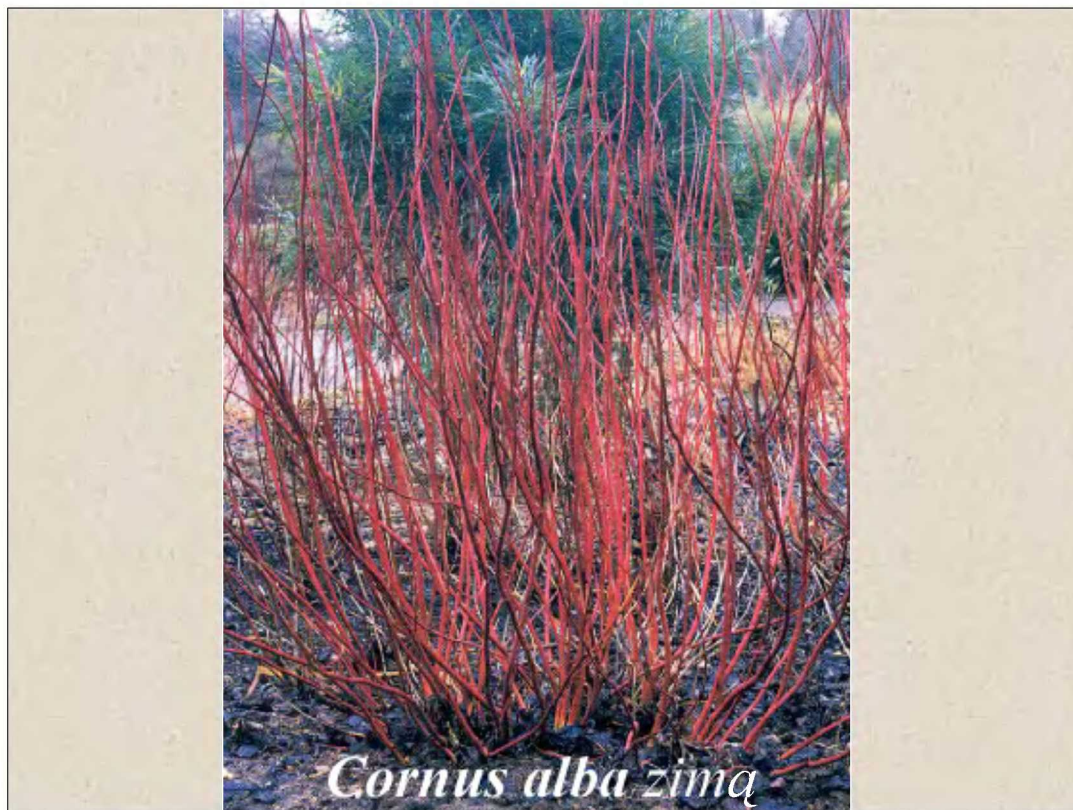
Wg Tumiłowicz J., Banaszczak P., 2000.

Cornus alba L. 1767

syn.: *Cornus purpurea* Tausch., *Cornus sibirica* Raf. 1838, *Cornus tatarica* Mill. 1768, *Swida alba* (L.) Opiz, *Thelycrania alba* (L.) Pojark.

Dereń biały

Krzew około 3 m wysokości, rozrasta się szeroko. Pędy czerwone (!), błyszczące, pokładają się na ziemi. Liście sezonowe, jajowate lub jajowatoeliptyczne, 4–10 (15) cm dł., u nasady zaokrąglone, na wierzchu zaostrome, z wierzchu ciemnozielone, od spodu sine; jesienią brunatnoczerwone. Kwiaty w V–VI i później, kremowobiałe. Owoce w VII–X, małe, 6–8 mm śred., kuliste, białe lub niebieskawe. Wyst.: od europejskiej Rosji przez Syberię po Daleki Wschód. Upr.: b. mroz. ($>-29^{\circ}\text{C}$), gatunek tolerancyjny co do gleby i światła, dosyć odporny na suszę. Najlepiej rośnie jednak na glebach świeżych, wilgotnych i na pełnym słońcu. Znosi silne zanieczyszczenie powietrza i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Zast.: jeden z podstawowych krzewów ozdobnych także w stanie bezlistnym (pędy). Stosowany w parkach, zadrzewieniach wiejskich, przydrożnych (pobocza autostrad) oraz w krajobrazie otwartym. Mimo obcego pochodzenia dobrze harmonizuje z naszymi roślinami rodzimymi. Wskazane coroczne przycinanie w okresie rozwijania liści, aby długopędów było więcej – pędy w okresie zimy są jaskrawiej wybarwione, w stanie ulistnionym słabiej.

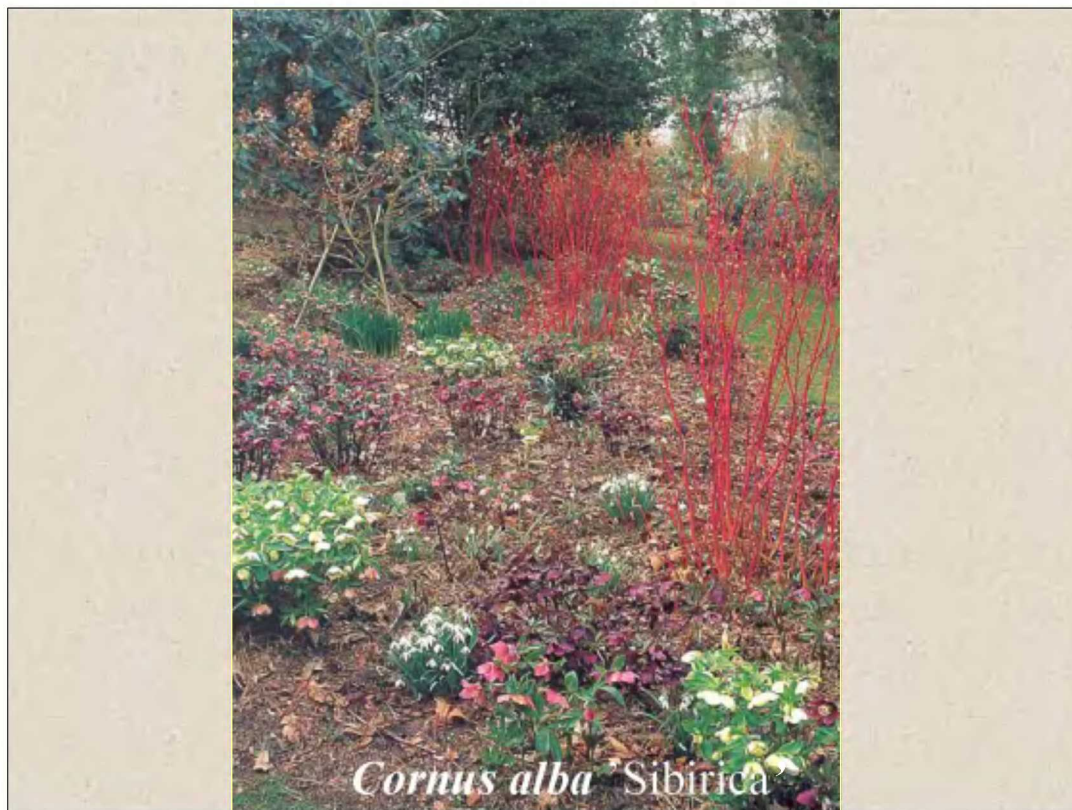
Wg Hillier, 1995.

Cornus alba L. 1767

syn.: *Cornus purpurea* Tausch., *Cornus sibirica* Raf. 1838, *Cornus tatarica* Mill. 1768, *Swida alba* (L.) Opiz, *Thelycrania alba* (L.) Pojark.

Dereń biały

Krzew około 3 m wysokości, rozrasta się szeroko. Pędy czerwone (!), błyszczące, pokładają się na ziemi. Liście sezonowe, jajowate lub jajowatoeliptyczne, 4–10 (15) cm dł., u nasady zaokrąglone, na wierzchu zastrzone, z wierzchu ciemnozielone, od spodu sine; jesienią brunatnoczerwone. Kwiaty w V–VI i później, kremowobiałe. Owoce w VII–X, małe, 6–8 mm śred., kuliste, białe lub niebieskawe. Wyst.: od europejskiej Rosji przez Syberię po Daleki Wschód. Upr.: b. mroz. ($>-29\text{ }^{\circ}\text{C}$), gatunek tolerancyjny co do gleby i światła, dosyć odporny na suszę. Najlepiej rośnie jednak na glebach świeżych, wilgotnych i na pełnym słońcu. Znosi silne zanieczyszczenie powietrza i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Zast.: jeden z podstawowych krzewów ozdobnych także w stanie bezlistnym (pędy). Stosowany w parkach, zadrzewieniach wiejskich, przydrożnych (pobocza autostrad) oraz w krajobrazie otwartym. Mimo obcego pochodzenia dobrze harmonizuje z naszymi roślinami rodzimymi. Wskazane coroczne przycinanie w okresie rozwijania liści, aby długopędów było więcej – pędy w okresie zimy są jaskrawiej wybarwione, w stanie ulistnionym słabiej.

Wg Pereire A.,2001

Cornus alba L. 1767

syn.: *Cornus purpurea* Tausch., *Cornus sibirica* Raf. 1838, *Cornus tatarica* Mill. 1768, *Swida alba* (L.) Opiz, *Thelycrania alba* (L.)Pojark.

Dereń biały

Krzew około 3 m wysokości, rozrasta się szeroko. Pędy czerwone (!), błyszczące, pokładają się na ziemi. Liście sezonowe, jajowate lub jajowatoeliptyczne, 4–10 (15) cm dł., u nasady zaokrąglone, na wierzchu zaostrome, z wierzchu ciemnozielone, od spodu sine; jesienią brunatnoczerwone. Kwiaty w V–VI i później, kremowobiałe. Owoce w VII–X, małe, 6–8 mm śred., kuliste, białe lub niebieskawe. Wyst.: od europejskiej Rosji przez Syberię po Daleki Wschód. Upr.: b. mroz. ($>-29\text{ }^{\circ}\text{C}$), gatunek tolerancyjny co do gleby i światła, dosyć odporny na suszę. Najlepiej rośnie jednak na glebach świeżych, wilgotnych i na pełnym słońcu. Znosi silne zanieczyszczenie powietrza i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Zast.: jeden z podstawowych krzewów ozdobnych także w stanie bezlistnym (pędy). Stosowany w parkach, zadrzewieniach wiejskich, przydrożnych (pobocza autostrad) oraz w krajobrazie otwartym. Mimo obcego pochodzenia dobrze harmonizuje z naszymi roślinami rodzimymi. Wskazane coroczne przycinanie w okresie rozwijania liści, aby długopędów było więcej – pędy w okresie zimy są jaskrawiej wybarwione, w stanie ulistnionym słabiej.

Dereń biały

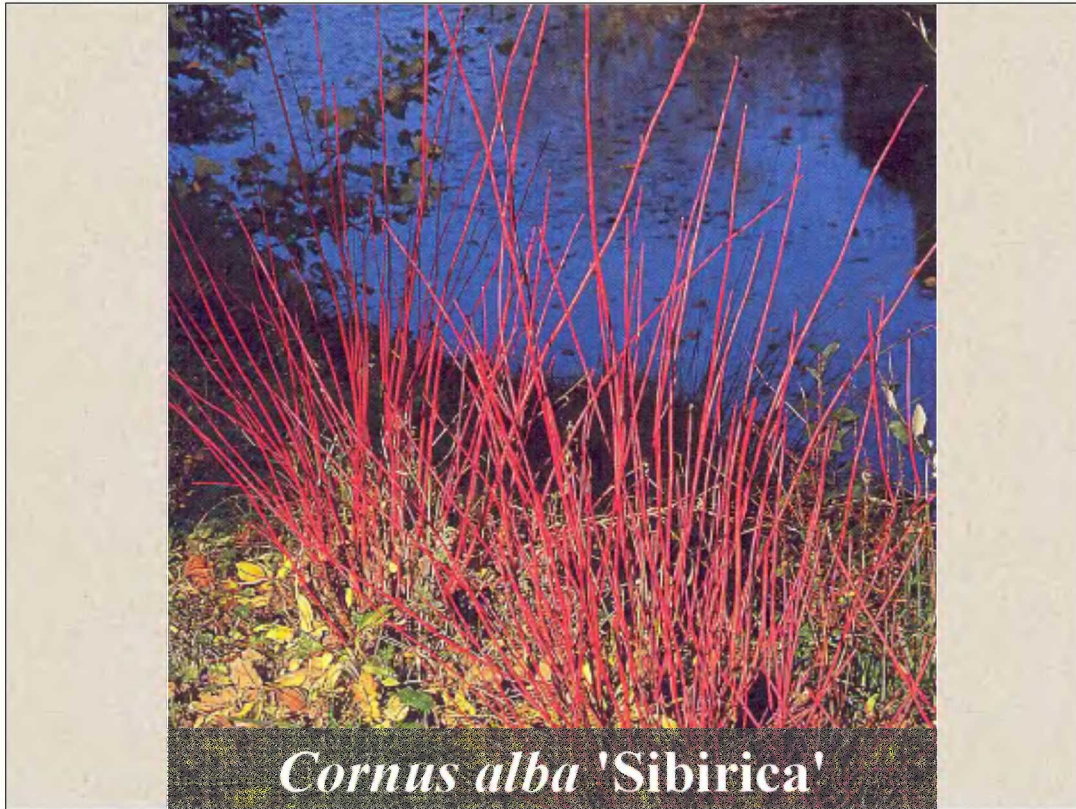
Wg Kremer B.P., 1997.

Cornus alba L. 1767

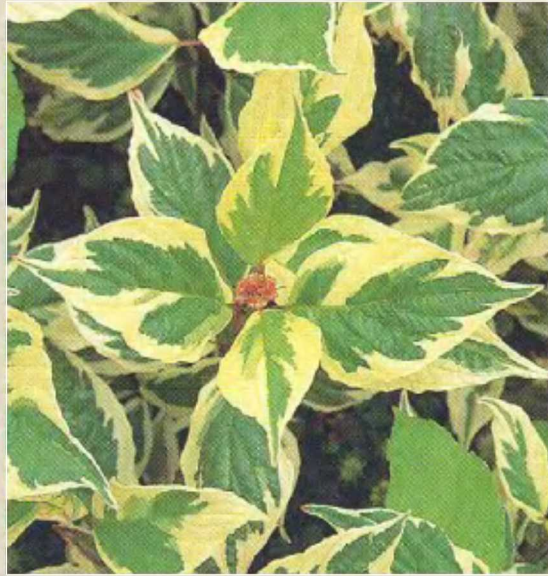
syn.: *Cornus purpurea* Tausch., *Cornus sibirica* Raf. 1838, *Cornus tatarica* Mill. 1768, *Swida alba* (L.) Opiz, *Thelycrania alba* (L.) Pojark.

Dereń biały

Krzew około 3 m wysokości, rozrasta się szeroko. Pędy czerwone (!), błyszczące, pokładają się na ziemi. Liście sezonowe, jajowate lub jajowatoeliptyczne, 4–10 (15) cm dł., u nasady zaokrąglone, na wierzchu zaostrome, z wierzchu ciemnozielone, od spodu sine; jesienią brunatnoczerwone. Kwiaty w V–VI i później, kremowobiałe. Owoce w VII–X, małe, 6–8 mm śred., kuliste, białe lub niebieskawe. Wyst.: od europejskiej Rosji przez Syberię po Daleki Wschód. Upr.: b. mroz. ($>-29\text{ }^{\circ}\text{C}$), gatunek tolerancyjny co do gleby i światła, dosyć odporny na suszę. Najlepiej rośnie jednak na glebach świeżych, wilgotnych i na pełnym słońcu. Znosi silne zanieczyszczenie powietrza i dobrze rośnie w warunkach miejskich. Zast.: jeden z podstawowych krzewów ozdobnych także w stanie bezlistnym (pędy). Stosowany w parkach, zadrzewieniach wiejskich, przydrożnych (pobocza autostrad) oraz w krajobrazie otwartym. Mimo obcego pochodzenia dobrze harmonizuje z naszymi roślinami rodzimymi. Wskazane coroczne przycinanie w okresie rozwijania liści, aby długopędów było więcej – pędy w okresie zimy są jaskrawiej wybarwione, w stanie ulistnionym słabiej.

Wg Hillier, 1995.

***Cornus alba* 'Sibirica Variegata'**

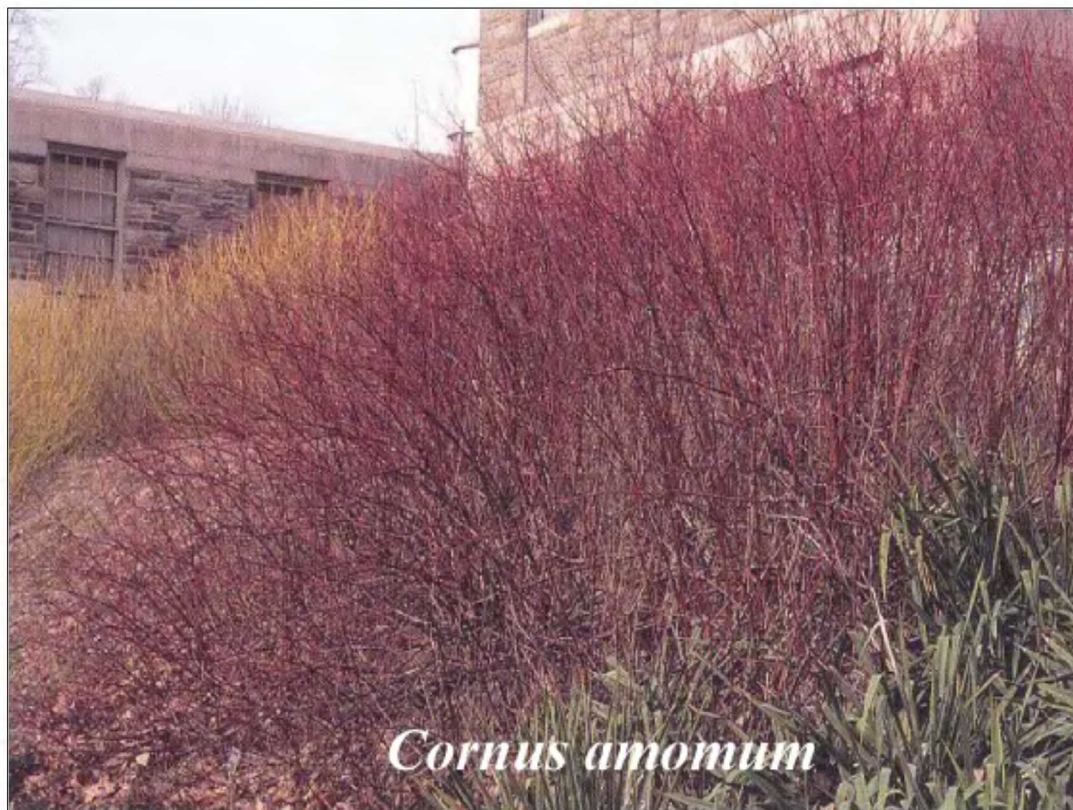
Wg Hillier, 1995.

***Cornus alba* 'Sibirica Variegata'** {Holandia <1867}

syn.: *Cornus alba* 'Argenteomarginata' hort., *Cornus alba* var. *sibirica variegata* Bean 1914, *Cornus alba* 'Elegantissima' (błędnie ?), *Cornus sibirica foliae argenteo marginata* hort., *Cornus sibirica argenteo variegata* hort.

Dereń biały 'Sibirica Variegata', syn.: Dereń biały odm. syberyjska białobrzega

Podobna do *C. alba* 'Elegantissima', ale liście znacznie mniej białe – tylko brzeg nieregularnie, wąsko obrzeżony, początkowo żółto, później białe. Liście szersze, mniej regularne, zniekształcone, pomarszczone i wklęsłe; z wierzchu szarozielone, matowe, od spodu sinawe. Upr.: b. mroz. (>-29 °C). Odmiana mniej wartościowa w porównaniu z innymi, gdyż pędy nie mają tak jaskrawej barwy jak u *C. alba* 'Sibirica'.

Wg. Dirr M.A., 1999

Cornus amomum Mill. 1768

syn.: *Cornus coerulea* Lam. 1786, *Cornus cyanocarpus* Moench. 1785, *Cornus sericea* L. 1771 p.p., *Swida amomum* (Mill.) Small

Dereń błękitny

Krzew do 3 m wysokości, z rozpostartymi gałęziami. Pędy ciemnowiśniowe. Liście do 5–12 cm dł., jajowatoeliptyczne, ciemnozielone, spodem jaśniejsze z brązowymi włoskami. Kwiaty w V–VI, kremowe w gęstych, płaskich kwiatostanach do 6 cm śred. Owoce ciemnoniebieskie, szaroniebieskie do częściowo białych. Wyst.: wsch. regiony USA. Upr.: b. mroz. (>-29 °C). W uprawie w Anglii od 1658 r., w Polsce od 1810 r. Zast.: krzew o oryginalnych, ozdobnych owocach, niekiedy stosowany jako podkładka dla odmian i rzadkich gatunków *Cornus*. Wg H.T. Nowakowie 2002.

Wg. Dirr M.A., 1999

Cornus controversa 'Variegata'

Wg Hillier, 1995.

Cornus controversa 'Variegata' Barbier 1896 {Japonia ?/szkółki Barbiera <1870/1896}

syn.: *Cornus brachypoda variegata* Barbier 1896

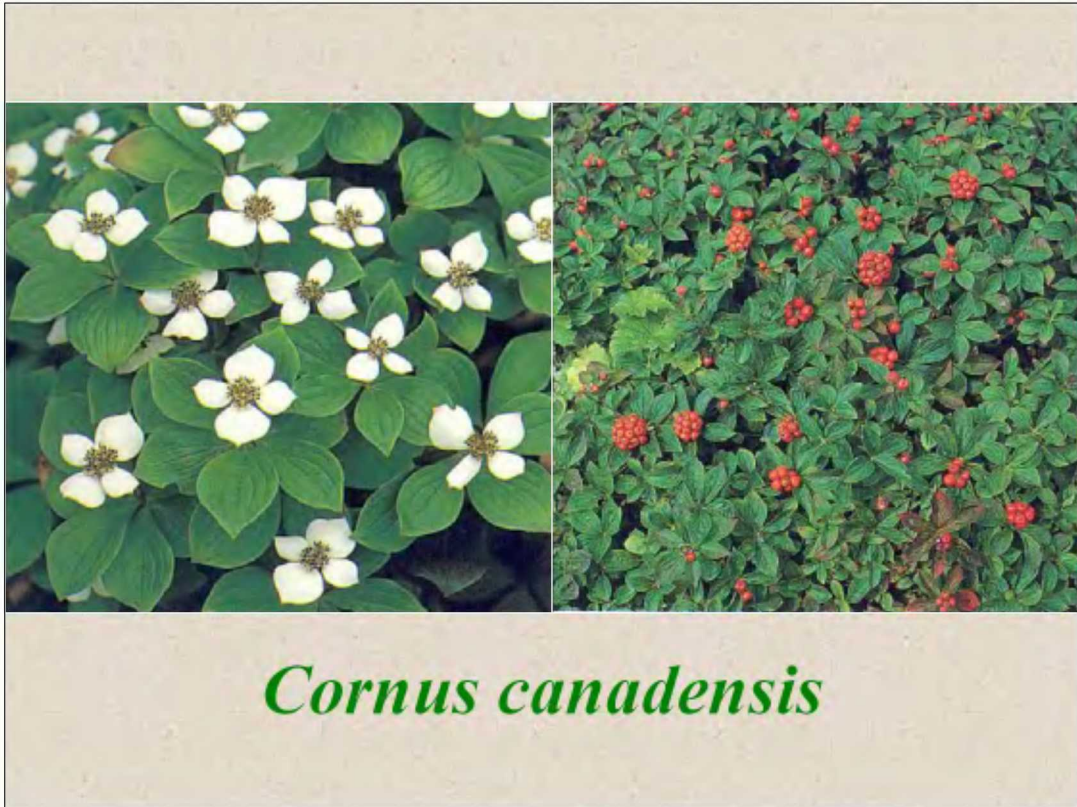
Dereń pagodowy 'Variegata', syn.: Dereń pagodowy odm. białobrzega

Odmiana prawie identyczna jak gatunek, o pędach piętrowo ułożonych, ale ma liście wyraźnie biało obrzeżone i wolniejszy wzrost. Podobna do *C. alternifolia* 'Argentea', która ma jednak liście klinowate u nasady. Upr.: odmiana delikatniejsza od gatunku, prawdopodobnie dost. mroz. (-23 °C). Odmiana o wyjątkowo pięknym pokroju, w okresie wegetacji z daleka prawie biała. Do Europy została sprowadzona w 1870 r., prawdopodobnie z Japonii, przez angielską szkółkę Veitcha.

Cornus stolonifera 'White Gold'

Wg Hillier, 1995.

Wg Warda Hans-Dieter, 2001.

